

Pædagogers selvforståelse spænder ben for ligestilling

De fleste danske daginstitutioner arbejder ikke eksplicit med ligestilling og mangfoldighed, viser ny forskning. Pædagoger ligger under for en myte, som spænder ben for ligestillingen.

En dagtilbudsleder skriver det meget klart og tydeligt:

'Generelt er vi meget åbne og ser naturligt på ligestilling. Derfor er det ikke et tema, som vi har overvejet at have fokus på.'

Svaret kommer i en ny stor undersøgelse af arbejdet med mangfoldighed og ligestilling i danske dagtilbud. Kommentaren er en ud af mange med forskellige variationer af nogenlunde samme budskab: Selvfølgelig går vi ind for ligestilling - så derfor er det overflødigt at arbejde med det.

Den lidt selvmodsigende logik er et udtryk for en højst uheldig myte ifølge forskningsleder og ph.d. i pædagogik Marta Padovan-Özdemir fra VIA University College, der sammen med sin kollega lektor Stine Del Pin Hamilton står bag undersøgelsen.

»Der er skabt en politisk kultur i samfundet, som selvfølgelig også siver ned i pædagogisk praksis og selvforståelse, om, at i Danmark er vi ligestillet. En forestilling om, at vi faktisk ikke kan agere som pædagoger uden at ligestille børn. For det bør vi jo gøre,« siger hun.

Problemet er bare, at det gør pædagogerne ikke nødvendigvis ifølge forskeren.

»Utallige studier viser, at børn ikke er ligestillet i den pædagogiske praksis,« fastslår Marta Padovan-Özdemir og uddyber:

»Selvom vi siger, vi ikke ser kønnet, så er kønnet med

i vores sprog, vores måde at tiltale børnene og i måden, vi anerkender børnene på. Der vil være en overvægt, der siger 'hvor er du sej' til lille Per, og 'hvor er du fin i dag' til Lise Lotte. Det sætter sig i børns selvforståelse og får betydning for, hvordan man præsenterer sig i verden, og hvad man tror, man kan.«

PRIORITERER IKKE LIGESTILLING. I undersøgelsen har 2530 dagtilbudsledere modtaget et spørgeskema om deres arbejde med mangfoldighed og ligestilling i dagtilbuddet. Knap en tredjedel har svaret, og resultaterne viser, at arbejdet med ligestilling ikke er en eksplicit prioritet i danske dagtilbud.

Samlet vurderer mere end halvdelen af dagtilbudslederne, at der i mindre grad arbejdes pædagogisk med mangfoldighed og ligestilling i deres dagtilbud. Knap otte ud af ti institutioner har i mindre grad eller slet ikke indsatser, projekter eller praksisser, der handler om ligestilling og mangfoldighed.

Marta Padovan-Özdemir er ikke overrasket over resultatet.

»Tidligere nordiske undersøgelser, hvor Danmark indgår, viser det samme: at man i dansk pædagogisk praksis ikke har den samme eksplicitte opmærksomhed på ligestilling, som man har i de andre nordiske lande,« siger hun.

Det er ifølge forskeren problematisk. For hvis pædagoger ikke arbejder bevidst med, hvordan køn spiller ind i deres pædagogiske praksis, vil ubevidste kønnede forventninger sætte sig i børnenes selvforståelse og kaste skygger langt ind i arbejdslivet.

HALTER BAGEFTER. Den lille forskel i måden vi taler til børn på, og hvad vi anerkender hos dem, er en del af den socialisering, der kan være med til at forklare, at vi stadig halter bagefter med reel ligestilling på flere områder, påpeger Marta Padovan-Özdemir.

»Studier inden for organisations- og arbejdsmarkedsforskning viser, at ►

“»Daginstitutionen er en del af den første socialisering af en borgers liv. Så det er vigtigt at indskrive den pædagogiske praksis aktivt i et ligestillingsprojekt.«

Marta Padovan-Özdemir, forsker

► mænd har det med at indtage et ledelsesrum og en magtposition meget lettere end kvinder. Man mener at kunne påvise en sammenhæng med den socialisering, børn får gennem børnehaver, skole og videre i uddannelsessystemet. Til trods for at kvinder i dag får højere og længere uddannelse end mænd, så udløser det ikke højere løn eller flere lederposter,« siger hun.

Vi har formel ligestilling i Danmark, men der er stadig masser af områder, hvor kønnene ikke er lige. Her kommer nogle tal:

- Mænd tjener 13 procent mere end kvinder.
- Under hver femte stol i bestyrelser er besat af en kvinde, og andelen af kvinder i ledende stillinger er på lidt under 27 procent – et godt stykke under gennemsnittet for OECD-lande, der ligger på 32 procent.
- Kvinder er også underrepræsenterede i politik, hvor de udgør omkring 40 procent i Folketinget og omkring en tredjedel af pladserne i byrådene.
- Kvinder er langt mere udsatte end mænd i sager om seksuelle krænkelser og vold i nære relationer.

NORMKRITISK PÆDAGOGIK. Pædagoger i vuggestuer og børnehaver spiller ifølge forskeren en afgørende rolle for, at alle børn får lige muligheder for at leve det liv, de ønsker sig.

»Daginstitutionen er en del af den første socialisering af en borgers liv. Så det er vigtigt at indskrive den pædagogiske praksis aktivt i et ligestillingsprojekt,« siger hun.

Det er netop, hvad Marta Padovan-Özdemirs videre forskning skal bidrage til. Målet er nu at integrere et normkritisk perspektiv i evalueringskulturen i daginstitutionerne og på den måde målrette arbejdet med at fremme ligestilling. Normkritikken er en pædagogisk retning, der er udviklet i Sverige. Det handler om at blive bevidst om, hvordan køn – og andre ting, som etnicitet, alder og handicap – spiller ind på måden, hvorpå vi behandler børn, ofte ubevidst. Den normkritiske pædagogik arbejder med at stille mangfoldige erfaringsrum til rådighed for alle børn og at stille spørgsmålstegn ved det, vi opfatter som det mest naturlige i verden, for at udvide normerne, forklarer Marta Padovan-Özdemir.

»Pædagogik er et normativt projekt, hvor man vil noget med nogen. Hvis man har et normativt projekt om, at børn på trods af deres biologiske køn kan have alle mulige forskellige muligheder her i livet, så skal de gøre sig erfaringer med at være dreng på mange forskellige måder og være pige på mange forskellige måder,« siger hun.

Men der er et stykke vej igen. Den normkritiske tilgang er ikke særlig udbredt i Danmark på nuværende tidspunkt, viser undersøgelsen. Kun 23 ud af de 778 dagtilbudsledere, der har svaret, beskriver en tilgang til ligestilling og mangfoldighed som norm- eller kønskritisk.

DUKKER OG BILER. Pædagogerne i undersøgelsen henviser til gengæld ofte til, at de følger og støtter op om børnenes egne interesser, for eksempel når det kommer til præferencer for leg og legetøj. Og de er ofte ikke så lidt kønsstereotype. Et stort metastudie af den samlede forskning i børns legetøjspræferencer publiceret i tidsskriftet Archives of Sexual Behavior tidligere i år viser, at børns præferencer ikke har ændret sig nævneværdigt de seneste 50 år. Piger foretrækker dukker, og drenge biler. Det selvom ligestillingen trods alt har taget nogle ryk i samme periode. Forskningens syn på det faktum er da også vendt 180 grader fra datidens overvejende bekymring over en 'unormal' adfærd til nutidens stigende bekymring over den fortsatte kønsstereotype leg.

Skal pædagogerne lade børn lege, som de helst vil, også når det betyder, at pigerne leger prinsesser og drengene superhelte? Ikke uden at udfordre dem, mener Marta Padovan-Özdemir.

»I mange andre sammenhænge vil man jo tale om, at pædagogikken hele